

**ПОШИРЕНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРИВАНЬ
У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Херсонщина посідає третє місце в Україні з онкологічної захворюваності (поширеність – 414 осіб на 100 тисяч жителів). Ризик злоякісних новоутворень збільшується з віком і є максимальним серед чоловіків і жінок у віці 46-73 років. Провідне місце в структурі захворюваності серед жінок займає рак молочної залози (44,9% від всіх випадків), серед чоловіків – рак легень (42,9%).

Ключові слова: злоякісні новоутворення, структура, поширеність.

Kherson region occupies the third place in Ukraine with cancer (prevalence – 414 people per 100 thousand inhabitants). The risk of malignant neoplasms increases with age and is the highest among men and women aged 46-73 years. The leading place in the structure of morbidity among women is breast cancer (44.9% of all cases), among men – lung cancer (42.9%).

Key words: malignant neoplasms, structure, prevalence.

Україна посідає друге (після Росії) місце в Європі за кількістю смертей від раку. Онкологія в нашій країні забирає 22% населення працездатного віку. Поки що рак як причина смерті поступається серцево-судинним захворюванням, але, за прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я, смертність від онкологічної патології може зайняти перше місце в Україні вже через 7 років. На думку вчених, широким поширенням захворюваності на рак сприяє декілька головних факторів – шкідливі звички, нездорове харчування, втрата контролю над масою тіла, стреси, несприятливе екологічне середовище. Важливою є проблема нечасної діагностики захворювання внаслідок відсутності можливостей для здійснення якісної дистансерації [1, с. 45].

За даними Національного інституту раку, в Україні найбільша поширеність злоякісних новоутворень серед чоловіків спостерігається в Кіровоградській, Миколаївській, Херсонській і Запорізькій областях. У Києві та Севастополі цей показник становить 470-575 випадків на 100 тисяч чоловічого населення. Найнижчий показник у Закарпатті, Івано-Франківській, Житомирській, Донецькій і Луганській областях (356-389 випадків на 100 тисяч населення) [2, с. 68].

Серед жінок найбільша захворюваність на злоякісні новоутворення спостерігається у п'яти регіонах – Києві, Севастополі, Одеській, Миколаївській та Запорізькій областях (326-398 випадків на 100 тисяч осіб), найменша - на Закарпатті, Буковині, в Івано-Франківській, Тернопільській та Вінницькій областях (223-244 випадків на 100 тис.) [3, с. 132].

За інформацією Національного канцер-реєстру, в структурі онкологічних захворювань серед дітей обох статей до 17 років найбільшу питому вагу мають злоякісні новоутворення головного мозку та лейкемії (49,1% у хлопчиків і 43,1% у дівчаток), у віковій групі 18-29 років – хвороба Ходжкіна і злоякісні новоутворення легка в чоловіків (29,7%), хвороба Ходжкіна і злоякісні новоутворення шийки матки (29,6%) у жінок. У віковій групі 30-74 років у чоловіків найпоширенішими є злоякісні новоутворення легень і шлунку, а в жінок – злоякісні новоутворення молочної залози. У віковій групі понад 75 років у жінок найпоширенішим є рак шлунка, у чоловіків – рак легень і шлунка [4, с. 54].

Вже другий рік поспіль Херсонщина посідає третє місце в Україні з онкологічної захворюваності. Щорічно в нашій області реєструється понад 4300 нових випадків раку, причому показник захворюваності за останній рік виріс ще на 3%. Показники виявлення в ранніх стадіях хвороби нижчі, ніж по Україні в цілому, проте кожен п'ятий хворий має запущену стадію раку. У цьому зв'язку **мета** дослідження – визначити поширеність

онкологічних захворювань серед населення різних вікових груп та порівняти структуру онкології у Херсонській області із загальноукраїнською структурою. У Херсонській області нині зафіксований досить високий рівень захворюваності на рак – 414 осіб на 100 тисяч жителів. У різних вікових групах поширеність онкологічних захворювань суттєво відрізнялася (рис.1).

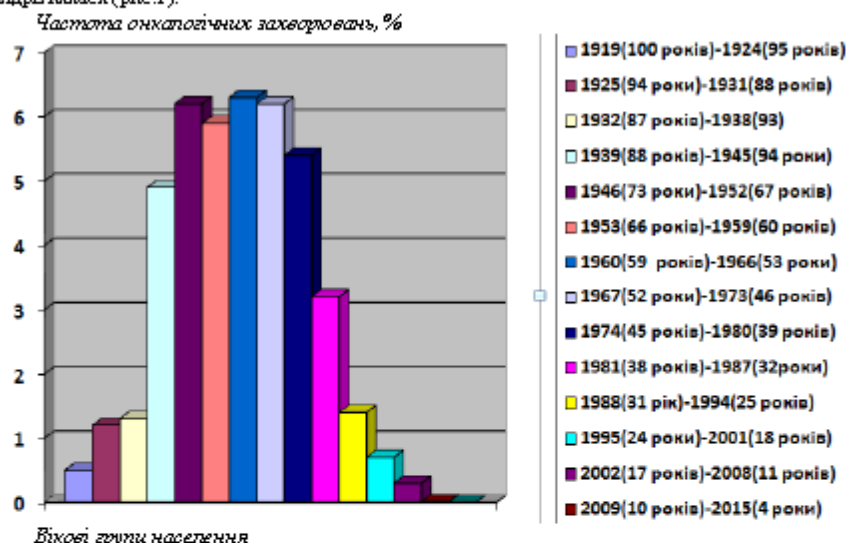

Рис. 1. Поширеність онкологічних захворювань у різних вікових групах населення Херсонської області

За даними рис.1, частота онкологічних захворювань збільшується з віком і є максимальною серед чоловіків і жінок у віці 46-73 роки. Такий вік маніфестації онкології пов'язаний із зміною гормонального фону в організмі, зниженням його імунних властивостей. Належ вивчено, що поширеність захворювань на рак є суттєво більшою в містах, ніж у сільській місцевості (рис.2).

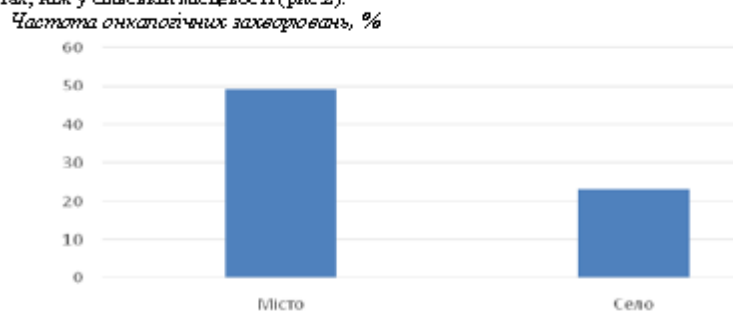

Рис. 2. Поширеність онкологічних захворювань серед мешканців міст і сіл Херсонської області

Аналіз структури онкологічних захворювань у Херсонській області виявив найпоширеніші форми онкології, відмінні в чоловіків і жінок. Провідне місце в структурі

захворюваності серед жінок займає рак молочної залози (44,4% від всіх випадків), далі йдуть наступні нозологічні форми: рак матки (33,4%), легень (14,8%), щитоподібної залози (7,4%) (рис.3). В Україні в жінок основною причиною смертності від злоякісних новоутворень (ЗН) залишається рак молочної залози (20,8%). Також до п'ятирки входять локалізації: шлунку (9,7%), ободова кишка (8%), пряма кишка (7%), печінки (6,5%). Отже, структура ЗН серед жінок відрізняється від загальноукраїнської, за виключенням раку молочної залози [5, с. 167].

У Херсонській області провідне місце в структурі онкологічних захворювань серед чоловіків займає рак легень (42,9%), далі йдуть наступні нозологічні форми: рак передміхурової залози (40,0%), щитоподібної залози (10,0%), шлунку та стравоходу (7,5%). В Україні у чоловіків в п'ятірку найбільш поширених причин смерті входять рак шлунка (11,9%), передміхурової залози (6,8%), прямої кишки (6,4%) і ободової кишки (6,1%). Отже, структура ЗН серед чоловіків відрізняється від загальноукраїнської, за виключенням раку передміхурової залози та шлунку [6, с. 34].

За останні п'ять років питома вага основних нозологічних форм ЗН в структурі смертності практично не змінилася. Побічно це свідчить про відсутність ефективних профілактичних заходів.

Сьогодні ВООЗ стверджує, що смертність від раку до 2030 року зросте на 45% в порівнянні з цьогорічним рівнем. Кількість нових випадків захворювання на рак збільшиться за цей період з 11,3 до 15,5 млн, а смертність – до 17 млн. Щорічно ж у нашій країні від різних онкологічних захворювань помирає близько 90 тис. чоловік.

Причини підвищення онкологічної захворюваності мультифакторні. Крім генетично обумовленої схильності, важливу роль у розвитку злоякісних новоутворень відіграють спосіб життя пацієнтів та екологічні фактори: наслідки катастрофи на Чорнобильській АЕС, забруднення атмосферного повітря автомобільними вихлопними газами і відходами промислових підприємств, радоном, продуктами горіння, побутовою хімією в погано вентильованих житлових і робочих приміщеннях. Загальновідомо, що канцерогенні речовини містяться в димі сигарет, і куріння значно підвищує ризик розвитку раку. Проте в Україні широко поширена ця згубна звичка.

Якість питної води та продуктів харчування також істотно впливають на онкозахворюваність. Дві третини населення України користується водою річки Дніпро, забрудненою солоними важкими металами, гербіцидами, пестицидами, нафтопродуктами тощо. Подальше хлорування води призводить до утворення в ній канцерогенних і мутагенних домішок.

Децентралізація громадського харчування та приготування харчових продуктів з використанням технологій, небезпечних з точки зору канцерогенезу (із застосуванням консервантів, стабілізаторів, барвників, ароматизаторів та інших хімічних добавок) також в значній мірі обумовлюють підвищення як онкологічної, так і загальної захворюваності. Вирощені на забрудненні територіях овочі і фрукти, рясно «виготовлені» азотистими добривами, так само, як і безконтрольно поширені імпортові харчові продукти з високим вмістом консервантів і стабілізаторів, також вносять свою лепту в підвищення захворюваності на онкологічну патологію. Неприятливий вплив на організм має жирна і висококалорійна їжа.

Широко поширена побутова хімія як наслідок розвитку цивілізації вносить свій внесок в зростання онкозахворюваності, під впливом і електромагнітне випромінювання, що виходить від електроприладів і проводів, особливо високовольтних.

Тривалі стреси і депресії пригнічують імунну систему, яка контролює появу злоякісних клітин. Не виключена вірусна природа канцерогенезу.

Найбільш важливі принципи профілактики онкологічних захворювань - рання діагностика, здоровий спосіб життя, що включає достатнє фізичне навантаження і правильне харчування, відсутність шкідливих звичок.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Куценко В.І. Рак і сучасна теорія / В.І. Куценко. – К.: Наукова думка, 2018. – 336 с.
2. Яцків Н.А. Опухоль толстой кишки / Н.А. Яцків, В.М. Седов, С.В. Васильев // МЕДпресс-информ. – М.: Наука, 2017. – 371 с.
3. Москаленко В.Ф. Сучасні ризики для здоров'я в ХХІ столітті / В.Ф. Москаленко // Охорона здоров'я України. – 2018. – №4. – С. 5-7.
4. Лановенко О.Г. Епідеміологія онкологічних захворювань у Херсонській області / О.Г. Лановенко, Д. Паніна // Збірник наукових праць ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції із міжнародною участю «Біологічні дослідження – 2018» (Житомирський державний університет ім. І.Франка, 14-16 березня 2018 року). – С. 309-311.
5. Лановенко О.Г. Поширеність спадково обумовлених форм раку молочної залози в Херсонській області // Лановенко О.Г., Паніна Д. // Збірник наукових праць XVI Міжнародної наукової конференції «Шевченківська весна: Дослідження біологічної науки» (Київський національний університет ім. Т.Г.Шевченка, 24-27 квітня 2018 р.). – К.: Палівода, 2018. – С. 204-205.
6. Lanovenko E. Genealogical analysis of family forms of breast cancer and determination of the coefficient of heritability of the disease / Lanovenko E., Panina D. // «Шевченківська весна: дослідження біологічної науки / BioScience Advances»: збірник тез XV Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених (м. Київ, 18-21 квітня 2017 р.). – Київ: КНУ ім. Т.Г.Шевченка: ПАЛІВОДА А.В., 2017. – 196 с.

Науковий керівник: доцент Лановенко О.Г.

УДК 574.3.502.72(477.81)

*Олег Рудь, Юрій Грицик, Ольга Кирильчук
(Рівне)*

**ФЕНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕНТОМОФАУНИ
ЛІСОВИХ БІОЦЕНОЗІВ**

Комахи є складовими частинами найрізноманітніших біоценозів, проходячи певні етапи свого розвитку від стадії яйця до імаго. Серед комах є представники, розвиток яких проходить з повним метаморфозом і ті, що розвиваються з неповним перетворенням. Вивченням календарів розвитку комах надають важливого значення, так як знаючи час та періоди переходу комах з однієї стадії в іншу можна планувати заходи з регуляції їх чисельності.

Ключові слова: комаха, ліс, календар розвитку, яйце, личинка, лялечка, життєвий цикл.

Insects are component parts of the most various biocenosis, passing the certain stages of the development from the stage of egg to insect. Among insects there are representatives, which development passes with complete metamorphosis and the other which develop passes with a hemimetaboly. Calendars of insects' development play an important value, because knowing time and periods of transition of insects from one stage in other it is possible to plan events on adjusting of their quantity.

Key words insect, forest, calendar of development, egg, larva, pupa, life cycle.

Комахи, а також їх личинки, що живуть або харчуються на поверхні ґрунту, у травостой, на деревах, представляють велику різноманітність життєвих форм з різними екологічними зв'язками. Розвиток комах з фази яйця до дорослої форми триває рівний період часу – від декількох днів до декількох років, саме тому, географічно їх генерацію можна представити у вигляді календаря розвитку комах (фенограма) [1, с. 47; 4, с. 122].